

वर्ष ५ अंक ३१

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति: २९ कात्तिक २०७६

अवधि: २९ कात्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६

जिल्लाहरू: झापा, मोरङ, संखुवासभा, धनकुटा, सुनसरी, उदयपुर, सप्तरी, सिराहा, दोलखा, महोत्तरी, काभ्रेपलाञ्चोक, बारा, धादिङ, चितवन, कास्की, मुस्ताङ, पाल्पा, रुपन्देही, अर्घाखाँची, कपिलवस्तु, पश्चिम रुकुम, दाङ, बाँके, सुर्खेत, जुम्ला, कैलाली, डोटी, दार्चुला

जारी गर्ने:

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय- जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना (कृषि व्यवस्थापन सूचना प्रणाली)
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग - मौसम पूर्वानुमान महाशाखा/ कृषि-मौसम शाखा

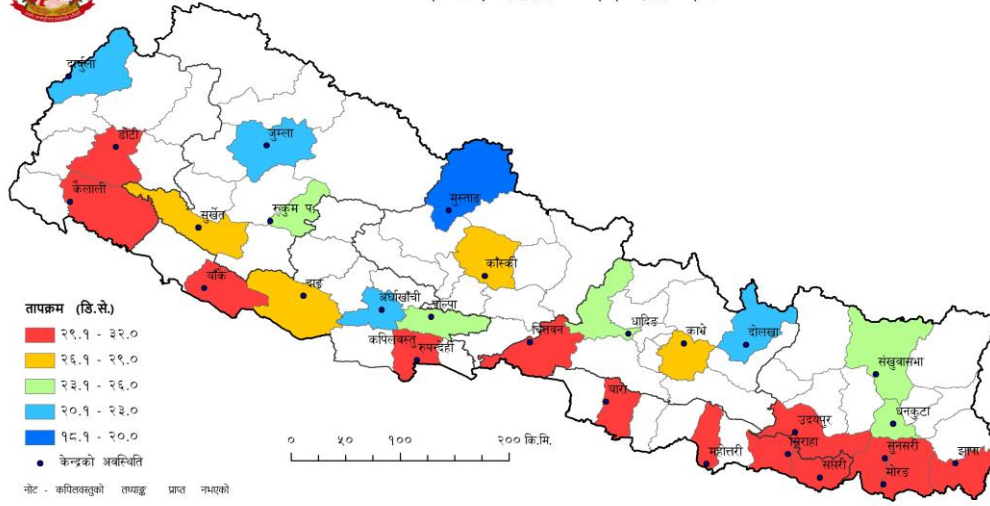
सारांश:

- आगामी साता धेरै स्थानहरूमा न्यूनतम र अधिकतम तापक्रम हल्का घट्ने संभावना रहेको छ।
- साताको सुरुवातमा पश्चिमी उच्च हिमाली भू-भाग तथा साताको मध्यमा पुर्वी उच्च हिमाली भू-भागमा हल्का हिमपातको संभावना रहेको छ।
- शुद्ध बीउ छनौटको लागि स्वस्थ तथा समान उचाई भएका राम्ररी पाकेका धानका बोटबाट बाला बल्याएर ३-४ घाम सुकाइ-केलाइ गरि हावा नछिर्ने भाँडा जस्तै- सीड बिन, भकारी, घ्याम्पो वा बोरामा सेलफस २-३ चक्की प्रति टनको दरले राखि भण्डारण गर्नुहोस्। बीउ भण्डारणको लागि सकभर सुपर व्यागको प्रयोग गर्नुहोस्।
- गहुँ र मुसुरो बालीमा झारपात नियन्त्रण गर्न पेन्डिमिथालिन ५ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाई बीउ छरेको २-३ दिनभित्र छर्कनुहोस्। यो विषादी छर्दा जग्गामा पर्याप्त चिस्यान हुनुपर्दछ।
- तोरी, सस्यु तथा रायोबालीमा लाग्ने अल्टरनेरिया डडुवा रोगको प्रकोप कम गर्न कार्बेन्डाजिमयुक्त विषादी-वेभिष्टिन तीन ग्राम प्रति के.जी. बीउका दरले उपचार गरि बीउ छर्नुहोस्।
- कागती, सुन्तला आदिमा कालो धाँसे दुसी (Sooty Mold) देखिएमा १५ एम.एल. सर्वो वा एट्सो तेल प्रति लिटर पानीमा घोली एक हप्ताको फरकमा दुसी लागेको भाग भिजेगरि छर्कनुहोस्।
- मौसम अनुकूल रहने भएकोले मध्यपहाडमा बारीमा लगाएको २५-३० दिन भएको आलुको गोडमेल, उकेरा र सिँचाई गरि ४.३५ के.जी. युरिया प्रति रोपनीका दरले टपड्रेस गर्नुहोस्।
- आगामी साता मौसम अनुकूल रहेकोले तराई देखि मध्यपहाडमा रेड क्रियोल जातको प्याजको बीउ १२ घण्टा जति पानीमा भिजाएर छापोको व्यवस्था गरि नर्सरी तयार गर्नुहोस्।
- पशुको दानामा चिस्यान लगायत अन्य कारणले अफ्लाटक्सिन (दुसी) को समस्या देखिन सक्ने हुँदा समय-समयमा पशुको दाना जाँच गराउनुहोस्। पशुको दानामा अफ्लाटक्सिन तथा अन्य पोषकतत्वहरू जाँच गर्ने निशुल्क व्यवस्था भएकोले राष्ट्रिय पशु आहारा तथा लाईभस्टक गुण व्यवस्थापन प्रयोगशाला, हरिहरभवनमा सम्पर्क गर्नुहोस्।
- ठूला भुरा/फिगरलिंग र खानेमाछा उत्पादनको लागि सन्तुलित र २५ प्रतिशत प्रोटिन भएको दाना शारीरिक तौलको ३-५ प्रतिशतका दरले दैनिक दिनुहोस्।
- हरेक ३०-३५ दिनमा जै/वर्सिम घाँसमा सिँचाई गरि २.१ के.जी. प्रति कट्टाका दरले युरिया टपड्रेस गर्नुहोस्। साथै प्रत्येक कटाई पश्चात पुनः युरिया टपड्रेस गर्नुहोस्।
- कृषि र पशु सम्बन्धी जिज्ञासाको लागि पैसा नलाग्ने नार्कको फोन नम्बर-११३५ मा हरेक सोमबार दिँउसो २ देखि ४ बजे सम्म फोन गर्नुहोस्।

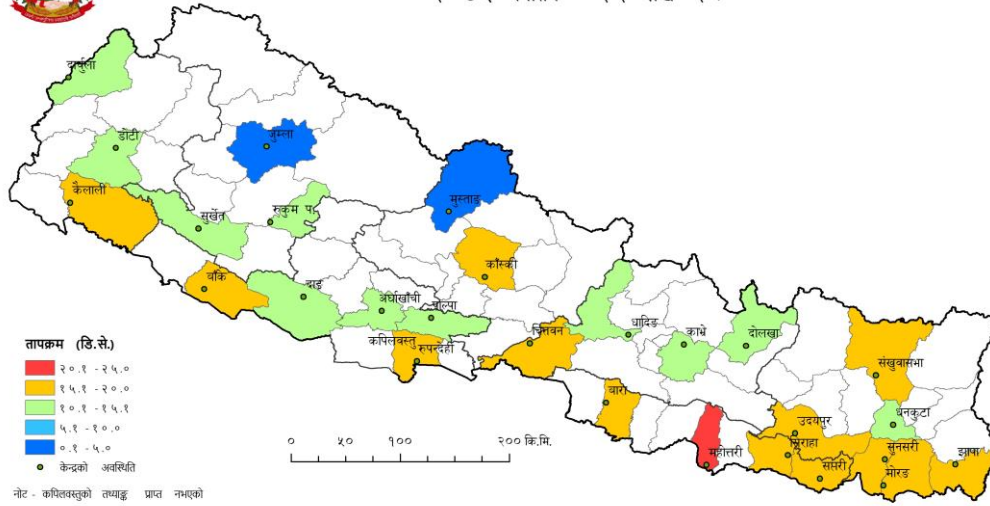
कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०५, अंक ३१, २९ कात्तिक २०७६, अवधि : २९ कात्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६

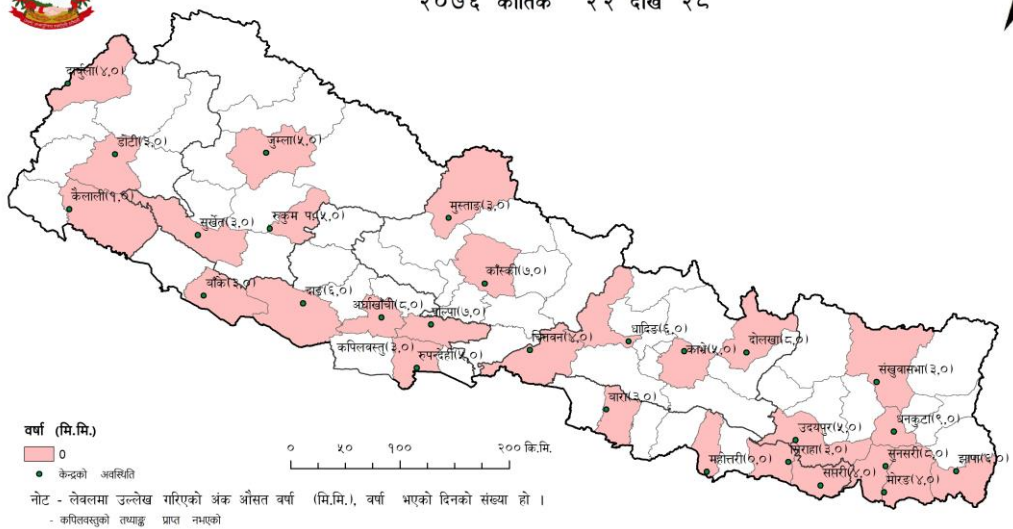
२८ नमुना जिल्लाको सासाहिक औसत अधिकतम तापक्रम (एक केन्द्रमा आधारित)
२०७६ कार्तिक २२ देखि २८

२८ नमुना जिल्लाको सासाहिक औसत न्यूनतम तापक्रम (एक केन्द्रमा आधारित)
२०७६ कार्तिक २२ देखि २८

२८ नमुना जिल्लाको सासाहिक वर्षा (एक केन्द्रमा आधारित)
२०७६ कार्तिक २२ देखि २८

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०५, अंक ३१, २९ कार्तिक २०७६, अवधि : २९ कार्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६

मौसमी तथ्यांकहरु

२२ कात्तिक देखि २८ कात्तिक २०७६ सम्मको मौसमी तथ्याङ्क

जिल्ला	मौसमी केन्द्रको उचाई (मिटर)	कुल वर्षा (मि.मी.)	मौसमी विवरण				हावाको गति (मि/से) को दायरा	हावाको प्रचलित दिशा	कैफियत
			तापक्रम (°सेल्सियस) को दायरा		सापेक्षिक आर्द्रता (%) को दायरा				
			अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
झापा	१४३	०.०	३१.०-३२.०	१७.०-१९.५	६०-९२	५८-७१	-	-	
मोरङ	७२	०.०	३०.५-३१.६	१६.५-१९.८	७८-९१	४६-५९	०.०-३.५		
धनकुटा	१६८०	०.०	२३.७-२७.१	१३.६-१५.६	७६-९४	५९-६४	०.०-१.५	दक्षिण	
संखुवासभा	११७०	०.०	२३.५-२५.३	१५.५-१९.०	८५-९४	७६-८८	-	-	
सुनसरी	२००	०.०	२९.०-३१.८	१६.०-१९.०	६८-८४	६४-७५		-	
उदयपुर	११७५	०.०	२८.५-३१.०	१६.१-१८.३	८४-९२	७८-८५		-	
सप्तरी	९१	०.०	२९.५-३०.५	१८.०-२१.२	७९-९८	६८-८३	-	-	
सिराहा	१३८	०.०	३०.५-३२.५	१६.५-१९.५	८५-८९	७४-८३	-	-	
दोलखा	१७५५	०.०	२२.५-२३.०	१०.०-११.५	९०-९३	७३-८९	-	-	
महोत्तरी	१७२	०.०	२९.७-३०.५	१९.५-२६.०	८१-९६	६२-९२	-	-	
काभ्रेपलाञ्चोक	८६५	०.०	२६.०-२८.५	१२.०-१५.०	८६-९८	७८-९४	-	-	
बारा	१३०	०.०	३०.५-३१.८	१४.५-१८.०	७२-९३	४५-५९	०.०-२.०	पश्चिम	
धादिङ	१०८५	०.०	२५.०-२६.५	१४.५-१५.३	७६-१००	७३-७७	-	-	
चितवन	२५६	०.०	३०.०-३१.१	१४.८-१७.२	९०-९६	८२-८७	-	-	
कास्की	८२७	०.०	२६.६२७.७	१४.८-१७.३	९०-९५	५६-६०	०.५-२.५	दक्षिण	
मुस्ताङ	२५६६	०.०	१६.५-२३.०	२.५-६.०	६४-८५	२१-७७	-	-	
पाल्पा	१०६७	०.०	२३.७-२६.५	११.६-१२.५	८३-९६	७९-९०			
रुपन्देही	१०९	०.०	२९.०-३२.६	१५.०-१८.७	७०-९०	३५-५२	०.०-६.०	पश्चिम	
अर्घाखाँची	१७६०	०.०	२०.१-२३.२	११.०-१२.५	७९-१००	६६-८८	-		
कपिलवस्तु	९४	-	-	-	-	-			
पश्चिम रुकुम	९१०	फाटफुट	२२.०-२६.५	११.०-१३.२	८७-९८	६१-८३		-	
दाङ	६३४	०.०	२५.२-२८.७	१३.८-१६.०	८३-९६	४७-६६	०.०-१.५	पश्चिम	
बाँके	१६५	०.०	२९.२-३२.०	१६.५-१९.८	७८-९१	४६-५९	०.०-३.५	पश्चिम	
सुर्खेत	७२०	०.०	२७.२-२८.७	११.५-१६.०	८०-९६	५२-७५	०.०-४.५	पश्चिम	
जुम्ला	२३००	०.०	१८.७-२४.२	(-०.५)-७.१	४५-७१	१३-३८	०.०-३.५	पश्चिम	
कैलाली	१८७	०.०	२९.४-३१.५	१४.८-१८.२	९६-९८	५१-५६	०.०-१.०	दक्षिण	
डोटी	६५२	०.०	२९.१-३१.२	१०.८-१५.०	८५-९०	३५-४७	०.०-१.०	दक्षिण	
दार्चुला	१०९७	०.०	१९.६-२२.०	९.८-१२.४	८३-९६	६९-७७	-	-	

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०५, अंक ३१, २९ कात्तिक २०७६, अवधि : २९ कात्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६

आगामी साता (२९ कात्तिक देखि ५ मंसिर २०७६ सम्म) को मौसमी परिदृश्य

जिल्लाहरु	वर्षा	अधिकतम तापक्रम	न्यूनतम तापक्रम	बदली हुने अवस्था (घाम, आंशिक, पूर्ण)	महत्वपूर्ण मौसम (मेघगर्जन, असिना, कुहिरो)	कैफियत (महत्वपूर्ण मौसम प्रणाली)
झापा, मोरङ्ग, सुनसरी, सप्तरी, सिराहा, महोत्तरी		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली		साताको मध्यमा आंशिक बदली रहने, साताको सुरुवात र अन्त्यमा मौसम सामान्यतया सफा रहनेछ।
बारा, चितवन, रुपन्देही, कपिलवस्तु		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली		साताको सुरुवात र मध्यमा आंशिक बदली रहने, साताको अन्त्यमा मौसम सामान्यतया सफा रहनेछ।
बाँके, कैलाली		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली		साताको सुरुवात र मध्यमा आंशिक बदली रहने, साताको अन्त्यमा मौसम सामान्यतया सफा रहनेछ।
धनकुटा, उदयपुर		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली		साताको मध्यमा आंशिक बदली रहने, साताको सुरुवात र अन्त्यमा मौसम सामान्यतया सफा रहनेछ।
दोलखा, काभ्रेपलाञ्चोक, धादिङ		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	आंशिक देखि सामान्य बदली		साताको सुरुवात र मध्यमा आंशिक देखि सामान्य बदली रहने, साताको अन्त्यमा आंशिक बदली रहनेछ।
कास्की, पाल्पा, पश्चिम रुकुम, अर्घाखाँची		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	आंशिक देखि सामान्य बदली		साताको सुरुवात र मध्यमा आंशिक देखि सामान्य बदली रहने, साताको अन्त्यमा आंशिक बदली रहनेछ।
दाङ, सुर्खेत, डोटी		हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली		साताको सुरुवात र मध्यमा आंशिक बदली रहने, साताको अन्त्यमा मौसम सामान्यतया सफा रहनेछ।
संखुवासभा	हल्का हिमपात	हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	आंशिक देखि सामान्य बदली		साताको मध्यमा आंशिक देखि सामान्य बदली रहने, साताको सुरुवात र मध्यमा आंशिक बदली रहि साताको मध्यमा एक-दुई स्थानमा हल्का हिमपातको सम्भावना रहेको छ।
मुस्ताङ	हल्का हिमपात	हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि सामान्य बदली		साताको सुरुवातमा सामान्य बदली रहि केहि स्थानमा हल्का हिमपातको सम्भावना रहन्छ। साताको मध्य र अन्त्यतिर सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली रहनेछ।
जुम्ला, दार्चुला	हल्का हिमपात	हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	सामान्यतया सफा देखि सामान्य बदली		साताको सुरुवातमा सामान्य बदली रहि केहि स्थानमा हल्का हिमपातको सम्भावना रहन्छ। साताको मध्य र अन्त्यतिर सामान्यतया सफा देखि आंशिक बदली रहनेछ।

नोट: साताको शुरु भन्नाले शुक्रवार र शनिवार; साताको मध्य भन्नाले आइतबार, सोमवार र मंगलवार तथा साताको अन्त्य भन्नाले बुधवार र विहवारलाई जनाउँछ।

कृषि सल्लाह

खाद्यान्नबाली

- स्वस्थ तथा समान बोटका राम्ररी पाकेका धानका बाला बल्याएर शुद्ध बीउ छनौटको लागि ३-४ घाम सुकाइ-केलाइ गरेर हावा नछिर्ने भाँडा जस्तै- सीड बिन, भकारी, घ्याम्पो वा बोरामा सेलफस २-३ चक्री प्रति टनको दरले राखि भण्डारण गर्नुहोस्। सकभर बीउ भण्डारणको लागि सुपर ब्याग प्रयोग गर्नुहोस्।
- हिउँदे मकैको बोट घुँडासम्म आएको बेला गोडमेल र सिँचाई गरिसकेपछि १.६२ के.जी. युरिया प्रति कट्टा वा २.५ के.जी. युरिया प्रति रोपनीका दरले टपड्रेस गर्नुहोस्।
- हिउँदे मकैबालीमा अमेरिकी फौजी कीरा (Spodoptera frugiperda) बाट हुने क्षती कम गर्न नियमित अनुगमन गर्नुहोस्।
- गहुँ लगाउने समय भएकोले तराई र भित्री मधेशका लागि सिफारिस गरिएका बाणगंगा, तिलोत्तमा, विजय, आदित्य, गौतम; मध्य पहाडका लागि मुनाल, च्याखुरा, धौलागिरि, गौरा, डब्लु. के. १२०४, स्वर्गद्वारी, डाँफे र उच्च पहाडका लागि धौलागिरि, गौरा, डब्लु. के. १२०४, पासाङ्ग ल्हामु जातहरू मध्ये उपलब्ध जातको गुणस्तरीय बीउ ४.०-४.५ के.जी. प्रति कट्टा वा ५.०-६.० के.जी. प्रति रोपनीका दरले व्यवस्था गरि पर्याप्त चिस्यान भएको जग्गामा लगाउनुहोस्।
- तिलोत्तमा जातको गहुँ तराई र भित्री मधेश तथा डाँफे, मुनाल र च्याखुरा मध्य पहाडको सिंचित र असिंचित दुबै क्षेत्रमा लगाउनुहोस्।
- मध्य तथा सुदूर पश्चिम तराईका लागि सिफारिस गरिएको ड्युरम गहुँ (Durum wheat) का जातहरू- खजुरा ड्युरम-१ र खजुरा ड्युरम-२ वारे विस्तृत जानकारी एवं बीउको लागि क्षेत्रिय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा, बाँकेमा सम्पर्क गर्नुहोस्।
- बीउबाट सर्ने गहुँबालीका रोगहरू जस्तै- जरा कुहिने रोग, डढुवा, सिन्दूरे, कालोपोके आदिको प्रकोप कम गर्न ३ ग्राम वेभिष्टिन प्रति के.जी. बीउका दरले उपचार गरेर मात्र छर्नुहोस्।
- गहुँ बालीमा जमिनको अन्तिम तयारीको बेलामा राम्ररी पाकेको कम्पोष्ट/गोठेमल २५० के.जी.; डि.ए.पि. ३.६२ के.जी. र पोटास २.७८ के.जी. प्रति कट्टा वा कम्पोष्ट/गोठेमल ३५० के.जी.; डि.ए.पि. ५.४४ के.जी. र पोटास ४.१७ के.जी. प्रति रोपनीका दरले प्रयोग गर्नुहोस्। बोरोनको मात्रा कम भएका नेपालका पूर्वी तराईका भू-भागहरूमा जमिनको अन्तिम तयारीको बेलामा ४५० ग्राम बोरेक्स (Borax) प्रति कट्टा वा ६८० ग्राम प्रति रोपनीका दरले प्रयोग गर्नुहोस्।
- मुसुरो लगाउने समय भएकोले मध्य पहाडको लागि सिफारिस गरिएका जातहरू महेश्वर भारती, शिशिर, शिखर, सिमल, सिम्रिक, सिन्दुर तथा तराईको लागि सिफारिस गरिएका जातहरू खजुरा मुसुरो-३, खजुरा मुसुरो-२, खजुरा मुसुरो-१, शितल र सिन्दुर मध्ये उपलब्ध जातको बीउ १.५-२.० के.जी. प्रति रोपनी वा १.०-१.५ के.जी. प्रति कट्टाका दरले व्यवस्था गरि प्रयाप्त चिस्यान भएको जग्गामा लगाउनुहोस्।
- मुसुरो लगाउनु भन्दा अगाडी बीउलाई १२ घण्टा सम्म पानीमा भिजाई त्यसपछि २ घण्टा सम्म ओभाउन दिई ४० ग्राम प्रति रोपनी वा २६ ग्राम प्रति कट्टाका दरले १ लिटर पानीमा १०० ग्राम चिनी घुलाएर बनाएको घोलमा राइजोबियमले उपचार गरि लगाउनुहोस्।
- गहुँ र मुसुरो बालीमा झारपात नियन्त्रण गर्न पेन्डिमिथालिन ५ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाई बीउ छरेको २-३ दिनभित्र पूरै जमीन भिजेगरि छर्कनुहोस्। यो विषादी छर्दा जग्गामा पर्याप्त चिस्यान हुनुपर्दछ।

- तोरी लगाउने समय भएकोले मध्य पहाडको लागि सिफारिस गरिएका जात लुम्ले तोरी-२ र प्रगति तथा तराईको लागि सिफारिस गरिएका जातहरू मोरंग तोरी-२, प्रिति, उन्नति, प्रगति र विकास मध्ये उपलब्ध जातको बीउ ३७०-४५० ग्राम प्रति रोपनी वा २५०-३०० ग्राम प्रति कट्टाका दरले व्यवस्था गरि पर्याप्त चिस्यान भएको जग्गामा लगाउनुहोस्।
- तोरीबालीमा जमिनको अन्तिम तयारीको बेलामा राम्ररी पाकेको कम्पोष्ट/गोठेमल ३५० के.जी.; डि.ए.पि. २.९ के.जी.; युरिया १.८ के.जी.; पोटास १.१ के.जी. र जिङ्क सल्फेट ६७० ग्राम प्रति कट्टा वा कम्पोष्ट/गोठेमल ५०० के.जी.; डि.ए.पि. ४.३५ के.जी.; युरिया २.६५ के.जी.; पोटास १.६७ के.जी. र जिङ्क सल्फेट १ के.जी. प्रति रोपनीका दरले प्रयोग गर्नुहोस्।
- तोरी, सस्यु तथा रायोबालीमा लाग्ने अल्टरनेरिया डडुवा रोगको प्रकोप कम गर्न कार्बेन्डाजिमयुक्त विषादी-वेभिष्टिन तीन ग्राम प्रति के.जी. बीउका दरले उपचार गरि बीउ छर्नुहोस्।

चित्र: रायो/तोरीमा अल्टरनेरिया डडुवाका लक्षणहरू

फलफूल बालीहरू

- चिस्यान कायम राख्न केरा खेती गर्ने कृषकहरूले केराको घारी वरिपरि पात पतिङ्गर, केराको सुकेका पात आदिले छापो दिनुहोस्।
- केराको घारीमा प्रशस्त कोथाहरू आउने भएकोले माउबोट सँग २ वटा कोथा मात्र रहने गरि बाँकी कोथाहरू फेदैदेखि उखेल्नुहोस्।
- कागती, सुन्तला आदिमा कालो ध्वाँसे दुसी (Sooty Mold) देखिएमा १५ एम.एल. सर्वो वा एट्सो तेल प्रति लिटर पानीमा घोली एक हप्ताको फरकमा दुसी लागेको भाग भिज्नेगरि छर्कनुहोस्।
- स्याउ टिपिसकेपछि पनि बोटमा कत्ले कीराको प्रकोप रहिरहने हुँदा यसको व्यवस्थापनको लागि खनिज तेल (सर्वो) १० देखि १५ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाई कीरा लागेको स्थानमा भिज्ने गरी सात-सात दिनको अन्तरालमा तीनपटक छर्कनुहोस्।
- नेक्ट्रिया ट्विग ब्लाइट (Nectria twig blight) को नियमित संक्रमण भएका स्याउको बगैँचामा यसको व्यवस्थापनको लागि शुरूको अवस्थाको संक्रमित हाँगाहरू काटेर जलाउनुहोस् र कपर अक्सिक्लोराइड २ ग्राम प्रति लिटरका दरले वा १% बोर्डो मिश्रण बनाई पुरै बोटका पातहरू भिज्नेगरि छर्कनुहोस्।

आँप तथा मेवामा लाग्ने मिलीवगको व्यवस्थापन:

- बोटमा मिली बगको नियमित अवलोकन गर्नुहोस्। यसको समस्या समाधानको लागि बगैँचाको सरसफाईमा ध्यान दिनुको साथै सर्वो तेल १०-१५ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा घोली बोटको फेद भिज्नेगरि छर्कनुहोस्।
- बोटको १ फिट माथि चारैतिर ४०० गेजको २५ से.मी. चौडा बाक्लो सेतो प्लाष्टिक बोटको फेदमा बाँधनाले कीराहरू उक्लेर जान सक्दैनन्।

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०५, अंक ३१, २९ कात्तिक २०७६, अवधि : २९ कात्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६

- धूलो विषादी मालाथियन २० ग्राम प्रति बोट वरिपरि माटोमा मिसाउनाले मिलीवगको वच्चा (nymph) मर्दछन अथवा २% को साइपरमेथ्रिनको झोल प्रयोग गरि वच्चा मार्न सकिन्छ अथवा १ के.जी. कार्बोफ्युरान प्रति हेक्टरका दरले जग्गामा प्रयोग गर्नुहोस्।

तरकारी बालीहरू

- मध्यपहाडको बारी जग्गामा भदौको तेश्रो हसामा लगाएको आलुमा गोडमेल र बीउ आलुमा हाल्मपुलिङ्ग गर्नुहोस्।
- मध्यपहाडमा बारीमा लगाएको २५-३० दिन भएको आलुको गोडाइ गर्न मौसम अनुकूल रहने भएकोले गोडमेल, उकेरा र सिँचाई गरि ४.३५ के.जी. युरिया प्रति रोपनीका दरले टपड्रेस गर्नुहोस्।
- मौसम अनुकूल रहने हुनाले तराई र बैसी क्षेत्रमा सिफारिस गरिएका कार्डिनल, कुफ्रि सिन्दूरी, डेजिरे, खुमल रातो-२, खुमल सेतो-१, खुमल उज्ज्वल, खुमल उपहार, एम.एस.-४२.३ मध्ये उपलब्ध जातहरूको गुणस्तरीय बीउ ५०-६५ के.जी. प्रति कट्टाको दरले रोप्नुहोस्। दानाको सबै आँखामा हरिया छोटो र मोटा टुसाहरू निस्किएका बीउ आलु रोप्नुहोस्। साथै जग्गा तयारीको बेलामा डि.ए.पि. ७.३ के.जी; युरिया ४.७ के.जी.; म्युरेट अफ पोटास ३.३ के.जी. र कम्पोष्ट वा गोठेमल १००० के.जी. प्रति कट्टाका दरले माटोमा राम्ररी मिलाउनुहोस्।
- आलुवालीलाई खुम्चेकीराबाट जोगाउन जग्गा तयारीको बेला राम्ररी पाकेको बुर्बुराउँदो गोबरमल वा कम्पोस्ट मल प्रयोग गर्नुहोस्।
- काउली, ब्रोकाउली र बन्दा जस्ता तरकारीबालीका नर्सरी राख्नुहोस्। ब्याड राख्ने जग्गाको माटोको उपचार गर्नको लागि बेभिष्टिन ६ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई बीउ राख्नु ३-४ दिन अगाडी राम्ररी छर्कनुहोस्। नर्सरी राख्दा १ विक्ता (१५-२० से.मी.) अग्लो ब्याड बनाई ४ अँगुलको फरकमा लाइन कोरेर पातलो गरि बीउ राखि हल्का माटोले पुरि प्लाष्टिकको छापो राख्नुहोस्।
- नर्सरी ब्याडमा बेर्ना उम्रिन थालेको भए छापो हटाउनुहोस्। नर्सरी ब्याडमा बेर्ना उमार्ने समयमा फेद काट्ने कीरा र बेर्ना कुहिने रोग लाग्न सक्ने भएकोले नर्सरी ब्याडको नियमित निरिक्षण गर्नुहोस्। फेद काट्ने कीरा र बेर्ना कुहिने रोगको व्यवस्थापन गर्न क्लोरपाईरीफस (Chlorpyrifos 20% EC) को ०.५ एम.एल. र कार्बेन्डाजिम (बेभिष्टिन) ५०% डब्लु.पि. को १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली नर्सरी ब्याड भिज्नेगरि छर्नुहोस्।
- मध्यपहाडमा बकुल्ला सिमी लगाउन शुरु गर्नुहोस्।
- लसुनको पोटिलो बीउ रोप्नुहोस्।
- प्याजको सेट उत्पादनको लागि नर्सरीमा नासिक ५३ वा नासिक रेड जातका बीउ ४५-५० ग्राम प्रति वर्ग मिटरको दरले छरेर फुक्का माटोले हल्का पुर्नुहोस्।
- बेमौसमी प्याज उखेल्ने उपयुक्त समय भएकोले प्याजका बोटहरू उखेली एक-दुई दिन छायाँमा छोडी टुप्पा काटेर सफा गर्नुहोस्।
- आगामी साता मौसम अनुकूल रहेकोले तराई देखि मध्यपहाडमा रेड क्रियोल जातको प्याजको बीउ १२ घण्टा जति पानीमा भिजाएर छापोको व्यवस्था गरि नर्सरी तयार गर्नुहोस्।

अन्य

- घारभिन्न मौरीको संख्या पहिले भन्दा धेरै छ भने आधार चाका सहितको फ्रेमहरु थप्दै जानुहोस्। मौरी घारमा रानी मौरी पुरानो भएको छ भने रानी फेरुहोस्।
- खेतबारीमा देखिने सबै कीराहरु हानिकारक हुँदैनन्। तसर्थ कीरा देखिने बित्तिकै विषादीको प्रयोग नगर्नुहोस्। मित्रजीव कीराहरु जस्तै: माकुरा, गाइने कीरा, सात थोप्ले खपटे कीरा, बारुला, नमस्ते कीरा (प्रेड्ङ मेन्टीड) देखिएमा तिनीहरुको संरक्षण र सम्बर्धन गर्नुहोस्।

पशुपालन

गाई, भैंसी, भेडा, बाख्रा

- पशुको दानामा चिस्यान लगायत अन्य कारणले अफ्लाटक्सिन (ढुसी) को समस्या देखिन सक्ने हुँदा समय-समयमा पशुको दाना जाँच गराउनुहोस्। पशुको दानामा अफ्लाटक्सिन तथा अन्य पोषकतत्वहरु विश्लेषण निशुल्क जाँच गराउनका लागि राष्ट्रिय पशु आहारा तथा लाईभस्टक गुण व्यवस्थापन प्रयोगशाला, हरिहरभवनमा सम्पर्क गर्नुहोस्।
- चिसो बढेसँगै पशुवस्तुहरुमा रुघाखोकी लाग्ने, ज्वरो आउने, श्वासप्रश्वास सम्बन्धि रोग लाग्ने संभावना भएकोले हावा आवत जावत हुनेगरि पशुवस्तुको खोर-गोठको झ्यालहरुमा जुटको बोराहरु टाँगेर न्यानो बनाउनुहोस्। साथै भर्खर जन्मेका र साना बाच्छा-बाच्छी/पाठा-पाठीमा निमोनिया र छेर्ने समस्याका साथै कक्सिडियोसिसको समस्या देखिने हुँदा विशेष ध्यान दिनुहोस्।
- पहिलोपटक खोप लगाउन उमेर पुगेका र पुनः खोप लगाउने समय भएका गाई, भैंसी, बाख्रा र भेडाहरुमा खोरेत विरुद्धको खोप लगाउनुहोस्।

कुखुरा, हाँस, बंगुर

- कुखुरामा सि.आर.डी. र एसाइटिस देखिन सक्ने भएकोले खोरमा आवश्यक तापक्रम साथै भेन्टिलेसनको व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- ब्रोइलर कुखुराहरुलाई उमेर अनुसार फरक किसिमको तापक्रम आवश्यक हुन्छ। सुरुको अवस्थामा ९५ डिग्री फरेनहाइट तापक्रम आवश्यक पर्छ र क्रमशः प्रत्येक हप्ता ५ डिग्री फरेनहाइट तापक्रमको दरले ७५ डिग्री फरेनहाइट तापक्रम नपुग्दा सम्म घटाउँदै लैजानुहोस्।

मत्स्यपालन

- माछाको शरीरमा स-साना राता धब्बाहरु बढ्दै गई गहिरो घाउ हुने इ.यु.एस. (Epizootic Ulcerative Syndrome) संक्रमित माछापोखरीमा सिफालेक्सिन (Cephalexin) ८० एम.जी. प्रति के.जी. माछालाई १५ दिन सम्म दानामा मिसाई खुवाउनुहोस् साथै कोर्सोलिन टि.एच. (Kohrsolin TH) ९०० एम.एल. प्रति हेक्टरका दरले पोखरीको पानीमा मिसाउनुहोस्।

नोट: संक्रमित माछा भएको पोखरीको पानीको गुणस्तर बिग्रने हुँदा उपचार पछि ४०-५० प्रतिशत पानी निकासी गरि ताजा र सफा पानी लगाउनुहोस्।

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०५, अंक ३१, २९ कात्तिक २०७६, अवधि : २९ कात्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६

- पंगस माछाले चिसो मौसम सहन नसक्ने हुँदा बिक्रीयोग्य साईजको माछालाई बिक्री गर्नुहोस्।
- माछापोखरीमा एमोनियाको मात्रा बढी भएमा पोखरीमा माछाको घनत्व कम गर्ने, दानाको मात्रा घटाउने, पानीको गहिराई बढाउने, एरेटरको संख्या बढाउने गर्नुहोस्। मरेका माछालाई तत्काल हटाउनुहोस्।
- ठूला भुरा/फिगरलिंग र खानेमाछा उत्पादनको लागि सन्तुलित र २५ प्रतिशत प्रोटीन भएको दाना शारीरिक तौलको ३-५ प्रतिशतका दरले दैनिक दिनुहोस्।
- माछालाई तनाव (Stress) रहित राख्न समय-समयमा पानी फेर्नुहोस् साथै पोखरीमा अक्सिजनको पर्याप्त मात्रा कायम राख्न ०.७५ के.भि.ए. क्षमताको ३-५ पेडल हिल प्रति हेक्टर जलाशयमा बिहान ४-६ बजेसम्म वायुयन्त्र (Aerator) को प्रयोग गर्नुहोस्।
- कात्तिकको अन्तिमदेखि रेन्बो ट्राउट माछाको प्रजनन हुने भएकोले १-१.५ महिना अगाडी देखि माउ छनौट गरि ३०-३५% प्रोटिनयुक्त सन्तुलित दाना दिनुहोस्।

घाँसेबाली

- धेरै सुख्खा अथवा सिंचाई उपलब्ध नभएको जग्गामा जै घाँससँग केराउको सट्टा भेच घाँसको बीउ एकनासले मिसाएर (जै बीउ ६०% र दलहन/भेच ४०%) लगाउनुहोस्।
- हरेक ३०-३५ दिनमा जै/वर्सिम घाँसमा सिंचाई गरि २.१ के.जी. प्रति कठ्ठाका दरले युरिया टपड्रेस गर्नुहोस्। साथै प्रत्येक कटाई पश्चात पुनः युरिया टपड्रेस गर्नुहोस्।
- आगामी हप्ता तराई तथा मध्य पहाडमा पानी पर्ने संभावना न्यून भएकोले माटोमा चिस्यानको अवस्था हेरि बीउ छर्नु २-३ दिन अगाडी माटो भिज्नेगरि सिंचाई गरेपश्चात उपयुक्त हिउदे घाँसको बीउ छर्नुहोस्।
- उच्च पहाडी र हिमाली भेगमा क्लोभर, राईग्रास, कोते तथा मध्यपहाड र तराईमा हिउँदे घाँसहरू- बर्सिम, जै, भेच, केराउ, टियोसेन्टी (मकै चरी), बाजरा आदि लगाउनुहोस्।
- हिउँद महिनामा विभिन्न डालेघाँसहरू जस्तै कोइरालो, कुटमिरो, खन्यु, गिठी, चिउरी, चुलेत्रो, जिडट, निमारो, पाखुरी, बडहर, भिमल आदि खुवाउनुहोस्। पात झर्ने समयमा काटिने डालेघाँसहरूमा झुसिलकीरा लगायत अन्य विषालु कीराहरू हुनसक्ने भएकोले खुवाउनु अघि राम्ररी हेर्नुहोस्। डाले घाँस काट्न सकिने समयबारे अनुसूची-१ मा विस्तृतमा दिईएको छ।

अनुसुची-१: हिंडद महिनामा काटन सकिने डाले घाँसहर

कुटिमरो- कात्तिक देखि फागुन सम्म
 भिमल- कात्तिक देखि फागुन सम्म
 गिठी- मंसिर देखि फागुन सम्म
 कोइरालो- मंसिर देखि चैत्र सम्म
 खन्यु- कात्तिक देखि चैत्र सम्म
 चिउरी- कात्तिक देखि चैत्र सम्म

चुलेत्रो- कात्तिक देखि चैत्र सम्म
 निमारो- कात्तिक देखि चैत्र सम्म
 पाखुरी- कात्तिक देखि चैत्र सम्म
 काब्रो- कात्तिक देखि चैत्र सम्म
 वडहर- कात्तिक देखि चैत्र सम्म
 जिडट- कात्तिक देखि वैशाख सम्म

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन तयारी गर्ने विशेषज्ञ समूह

क्र.सं	नाम थर	कार्यक्षेत्र	कार्यालय	इ-मेल	सम्पर्क फोन
१	घनश्याम मल्ल	कृषि वातावरण	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	ghanashyam_99@hotmail.com	९८५११३३६१२
२	सञ्जय विष्ट	कीट विज्ञान	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	sanjayabista@gmail.com	९८५११९१३९०
३	दयामणी देवी गौतम	बाली विज्ञान	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार,	dayamani.gautam@gmail.com	९८४१३२२८१३
४	मनोज कुमार ठाकुर	कृषि सञ्चार	सञ्चार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	thakur27819@gmail.com	९८५१२१६२९६
५	सालिकराम गुप्ता	बाली प्रजनन	कृषि वनस्पति महाशाखा, खुमलटार, ललितपुर	gupta.salikram3@gmail.com	९८४१५२२५७४
६	डा. कालिकाप्रसाद उपाध्याय	आलुबाली	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	kalikaupadhyay@yahoo.com	९८६०७९९७३३
७	बिष्णु प्रसाद पौडेल	माटो विज्ञान	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	bishnu.env@gmail.com	९८४२६९१७२३
८	डा. अर्चना श्रेष्ठ	मौसम विज्ञान	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, नक्साल	shresthamet@gmail.com	९८४१२९९०९४
९	नविन गोपाल प्रधान	वागवानी	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	subedigiridharinarc@gmail.com	९८५८३२०५४७
१०	डा. अमित प्रसाद तिमिल्सिना	बाली विज्ञान	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	timilsinaamit87@gmail.com	९८५४०४७७३३
११	भोजन ढकाल	पशु विज्ञान	राष्ट्रिय पशु विज्ञान अनुसन्धान प्रतिष्ठान, खुमलटार	nickbhojan@gmail.com	९८४५३६८५१४
१२	नविन रावल	माटो विज्ञान	माटो विज्ञान महाशाखा, खुमलटार, ललितपुर	nabin_rawal@yahoo.com	९८५७०६५०२१
१३	डा. रुपा वास्तोला	पशु आहारा	पशु आहारा महाशाखा, खुमलटार	bastola_rupa@yahoo.com	९८४१३१९८३९
१४	समि कुँवर	कृषि मौसम	जलवायु प्रकोप समुन्धान निर्माण आयोजना, कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालय	samikunwar@gmail.com	९८५११९१९७९
१५	रामेश्वर रिमाल	कृषि मौसम	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	rameshwarrimal@gmail.com	९८५१०४४१३०
१६	गंगा नगरकोटी	मौसम पूर्वानुमान	मौसम पूर्वानुमान महाशाखा, गौचर, त्रि. अ. वि.	info@mfd.gov.np	०१-४११३१९१
१७	चेतना मानन्धर	बाली रोग	बाली रोग विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	chetana.manandhar@gmail.com	९८४१६२४१८९
१८	प्रकाश कुँवर	मत्स्य विज्ञान	मत्स्य अनुसन्धान महाशाखा, गोदावरी	prakash.kunwor66@gmail.com	९८४१५८०२३५

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०५, अंक ३१, २९ कात्तिक २०७६, अवधि : २९ कात्तिक २०७६— ५ मंसिर २०७६